

Bergkerk 4-10-2020

Gemeente van Christus,

Afgelopen week, mijn hoofd vol, met de perconferentie, de oplopende besmettingscijfers, wat kan wel, wat kan niet ... ? afzeggingen, pijn die je voelt, pas op ...take caremoeite om vooruit te kijken ...de crisis grijpt diep in ... in ons persoonlijke leven, in ons maatschappelijk, economisch en culturele leven en ook in het leven van de kerkelijke gemeente ...met elke dag weer de cijfers, als een soort dagkoersen, het maakt onzeker, angstig, boos....en soms ook moedeloos.

Hoe houden we de moed erin? Daarmee opende afgelopen week het dagblad Trouw. Waar we in het voorjaar nog tal van creatieve bronnen konden aanboren om wat tegengif te bieden tegen een lamgeslagen samenleving, merk ik nu om mij heen en ook in mijzelf een opkomende moedeloosheid. Hoelang houd je dit vol? En wordt dit leven op afstand inderdaad misschien wel het nieuwe normaal? Zal er ooit nog een tijd komen dat we elkaar weer hartelijk de hand kunnen schudden, of blijft het bij knikjes op afstand? Niet te doen voor sociale dieren zoals we toch echt blijken te zijn. Al die dingen die leven smaak en kleur geven ingedamd en afgepast.

Met mijn hoofd vol, vond ik afgelopen week wat troost, in een ontmoeting met een wat oudere man hij is ernstig ziek, zijn agenda vult zich met allerlei medische afspraken, de lijst met bijwerkingen is eindeloos, hij moet leven bij de dagkoersen van zijn tanende gezondheid en hij keek mij onderzoekend aan: 'ach', zei hij, 'de mensen zeggen, je moet er tegen vechten!, maar ik heb geleerd, je moet er mee leren omgaan'. Zien wat er is en ontdekken dat er nog zoveel meer is. Het raakte me merkte ik en met mijn hoofd een beetje leger en met een beetje meer moed in de schoenen, liep ik met wat lichtere tred door de regen naar huis. Er is nog zoveel meer... 'Hulde aan de hoop', zo zei Lea Dasberg het, zij hield in de jaren tachtig, 40 jaar geleden een pleidooi voor een pedagogiek van de hoop, want hoe zullen kinderen kunnen groeien als er geen hoop meer is? Ik kan mij nog herinneren dat haar woorden toendertijd veel impact hadden. De hoop zei mw. Dasberg, een pedagogiek van de hoop, is het enige redmiddel voor de jeugd van onze tijd. Hoop, hoop hebben, naar hoop verlangen geeft vitaliteit aan het leven. Zien wat er is en ontdekken dat er nog zoveel meer is.

Het verhaal van Daniël in de leeuwenkuil, is een iconisch verhaal, het spreekt tot de verbeelding die kleine Daniël tussen de leeuwen. Al in de vroege middeleeuwen komen we hem tegen soms ook vermengd met beelden uit de Romeinse theaters waar mensen letterlijk naakt voor de leeuwen werden gegooid. Wij kunnen tegenwoordig gelukkig naar de dierentuin om naar de leeuwenkuil te kijken, als kind keek je gefascineerd en een beetje angstig naar beneden om de leeuwen te zien. The Lion King. Het verhaal van die leeuwenkuil speelt zich af in het land waar de ijzere wetten van de meden en de perzen gelden. Een wet van meden en perzen vergaat niet. Ook koning Darius moet of hij wil of niet gehoorzamen aan zijn eigen wetten. Zo kan het leven opgesloten zitten in een systeem, anonieme almachten, systemen die niet zozeer de mens centraal stellen, maar het systeem op zichzelf, de mens ondergeschikt aan het totaal, waardoor ter wille van het totaal mensen opgeofferd kunnen worden. In de totaliteit verdwijnt de mens. En als er iets is wat de Bijbelse verhalen ons willen zeggen, dan is het nu juist dat het gaat om de mens en niet om het systeem, de mens de ene in het aangezicht van de andere. Daniël zo wordt verteld gaat niet op in de totaliteit, hij houdt zich met pijnlijke nauwkeurigheid aan de gebruiken van zijn geloof. 3 maal daags verricht hij zijn gebed richting Jeruzalem, richting de tempel. En juist dat onderscheidt hem van de totaliteit, zijn gebedsgewoonte, misschien wel een oude sleur, onderscheidt hem van de structuren die als een wet van meden en perzen het bestaan in een ijzeren greep hebben. Ik moet denken aan wat Miskotte heeft gezegd over kerkgebouwen, hij noemde kerkgebouwen nutteloze ruimten in een efficiënte wereld. En juist omdat ze nutteloos zijn, zijn ze ongelooflijk van belang. Ze creëren ruimte om op te ademen het zijn de longen in de stad het gebed tot de Verborgen Aanwezige ontregelt het systeem. Daniël die driemaal daags richting Jeruzalem zijn gebeden zegt is het uiterlijke teken van zijn innerlijke overtuiging, dat de bron van zijn bestaan ligt in de ontmoeting met de Eeuwige, en niet in de wetten van Meden en Perzen. En juist die oriëntatie, dat er een toekomst is, dat vertrouwen ... wordt hier aangevochten. Er zijn krachten, er zijn wetten van meden en perzen die onherroepelijk je oriëntatie onderuit halen. De dood is een wet van Meden en

Perzen voor ieder mens, je zult er aan geloven, het leven is toch een leeuwenkuil, je kunt de leeuwen misschien wel even de baas, je kunt de angst eronder houden, je kunt je verdedigen, je kunt bidden wat je wil, maar uiteindelijk is het een wet van Meden en Perzen, dat niemand de leeuwenkuil levend verlaat. Ik volg letterlijk de tekst "Er wordt een steen gelegd op de mond van de kuil en de koning verzegelt hem met zijn ring ...waardoor het wilsbesluit over Daniël niet kon worden veranderd." Hij is ten dode opgeschreven. Punt uit. Daniël krijgt in dit verhaal messiaanse trekken leven door de diepte van het dodenrijk heen. Koning Darius komt ons als lezers dichtbij hij wil wel met goede moed leven hij wil er wel het beste van maken maar ook hij loopt zich vast in zijn eigen wetten. Hij ligt er wakker van, hij ligt hele nachten wakker, waarom moest dit nu zo gaan, waarom moet mij dit nu overkomen en ergens in de nacht krijgt hij de merkwaardige gedachte om de volgende morgen vroeg, tegen het eerste licht te gaan kijken bij de leeuwenkuil. Bij het ochtendkrieken stond de koning op Hij gaat inderhaast naar de leeuwenkuil, om met een droeve stem te roepen: Daniël, dienaar van de levende God, jouw god, die je bent blijven vereren, heeft hij je van de leeuwen kunnen bevrijden? Wat is er gebeurd in die nacht? En dan bedoel ik niet, wat is er gebeurd met Daniël, maar wat is er gebeurd met de koning? Waar haalt hij de moed vandaan, om te gaan kijken? Waar haalt hij de hoop vandaan, dat de realiteit van de leeuwenkuil niet het einde betekent? Wat is er gebeurd in de nacht? Er is een joodse midrash die vertelt, dat God een engel heeft gestuurd, die zich veranderde in een enorme stenen leeuw en die zich boven de monding van de leeuwenkuil posteerde. Van schrik durfden de leeuwen hun bek niet meer open te doen. Prachtig zo'n verhaal. Het geeft mij de vrijmoedigheid om te denken dat er misschien ook een engeltje bij de koning is geweesteen engeltje dat een verhaal fluisterde in het oor van de koningeen verhaal van hoop Zien wat er is en ontdekken dat er nog zoveel meer is. Misschien was het wel een goede vriend of vriendin, misschien was het wel een vreemde, die je het gevoel geeft dat hoop een grondwoord is. Die nacht was een nacht van omkeer, een Paasnacht, de omkeer van een leven onder de dood als een wet van meden en perzen, naar een leven onder de inspiratie van de hoop. Hoop op geloof in de liefde. Lea Dasberg, zegt in haar rede over de hoop, we moeten kinderen invoeren in de bestaande cultuur en tegelijk moeten we ze er kritisch voor maken. We kunnen niet alles weglaten dat de wereld in zijn negatieve kanten laat zien, want dan zouden wij onze kinderen weerloos het leven in sturen. Maar tegelijkertijd mogen we hen niet ontmoedigen, maar moeten we hen laten zien dat de wereld beter kan zijn dan zij is en dat zij daarin een belangrijke opdracht hebben, om de hoop levend te houden. Misschien is dat ook wel wat de bijbelverhalen ons willen zeggen, zeker we moeten de realiteit als een wet van meden en perzen onder ogen zien, geloof is zeker geen vlucht uit de werkelijkheid, het licht van Pasen brengt de duisternis aan het licht, maar daarmee is het licht van Pasen de hoop dat de duisternis niet zal overwinnen. Zo kan het zijn in je leven, waken in de nacht, wachten op het krieken van een nieuwe morgen. Oefenen in hoop, en luisteren naar de verhalen van mensen vooral mensen die met de rug tegen de muur staan en die de eeuwen door het vermoeden hebben gehad, dat zij de voetstappen al te hoorden van de Ene, die komt om de wetten van Meden en Perzen te doorbreken. Kun je nog geloven aan die hoop? Nauwelijks, moet ik bekennen. De logica van het einde is overdonderend, ook ik zal er aan moeten geloven, maar ik kan er niet in geloven. Daarom houd ik vast aan de hoop en eigenlijk dat zelfs ook niet, de hoop houdt mij vast. Tot je eigen verrassing laat de hoop op God je niet los, ook al zie je er geen barst van. Zien wat er is en ontdekken dat er nog zoveel meer is. Amen.